

DZIEJE

NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

3-2011

<http://rcin.org.pl>

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XLIII
2011
3**

WARSZAWA 2011

<http://rcin.org.pl>

„Dzieje Najnowsze”
Założone w 1969 r. przez Tadeusza Jędruszczyka,
Czesława Madajczyka i Witolda Stankiewicza

Wydanie publikacji dofinansowane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
(Umowa nr 790/DWB/P/2010)

KOMITET REDAKCYJNY

Krzysztof Kawalec, Tadeusz Kisielewski, Piotr Łossowski, Piotr Madajczyk,
Wojciech Materski, Jan Molenda, Andrzej Nowak, Wojciech Rojek, Tomasz Schramm,
Rafał Stobiecki, Ryszard Sudziński, Włodzimierz Suleja,
Jacek Tebinka, Małgorzata Willaume, Zygmunt Zieliński,
Elżbieta Znamierowska–Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKCJA

Andrzej Chojnowski, Małgorzata Gmurczyk–Wrońska (sekretarz),
Marek K. Kamiński, Andrzej Koryn, Tadeusz Wolsza (redaktor naczelny)

TŁUMACZ

Aleksandra Rodzińska–Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00–272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 22 831–02–61

ISSN 0419–8824

© Instytut Historii PAN & Wydawnictwo DiG, 2011

Wydawnictwo DiG Sp.j.
PL 01–524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4
tel./fax (+4822) 839–08–38
e-mail: biuro@dig.pl <http://www.dig.pl>

Druk cyfrowy: Fabryka Druku w Warszawie

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

STUDIA I ARTYKUŁY

Wojciech Turek — „Nacjonalizm na modłę pruską”: endecja w oczach jej przeciwników w świetle wybranej literatury polemicznej	3
Arkadiusz Stempin — <i>General–pułkownik Hans Hartwig von Beseler — generalny gubernator warszawski w latach 1915–1918</i>	21
Rafał Łysoń — <i>Udział Polaków w niemieckiej administracji Generalnego Gubernatorstwa Warszawskiego w okresie I wojny światowej</i>	35
Václav Horčíčka — <i>Hrabia Adam Tarnowski z Tarnowa jako austro–węgierski ambasador w Stanach Zjednoczonych Ameryki (1917)</i>	43
Anna Landau–Czajka — <i>Odrodzona Polska czy odrodzona ojczyzna? Odzyskanie niepodległości w świetle polskojęzycznej prasy żydowskiej 1918–1920</i>	61
Magdalena Hułas — „Every Copy Is a Danger”. Uwagi na temat obiegu dokumentów w rządzie brytyjskim. 1940–1945	81
Anna Maria Jackowska — <i>Julius Margolin — świadek zagłady żydowskiej w obozach sowieckich. Przyczynek do dziejów zimnej wojny</i>	99
Bernard Wiaderny — <i>Neutralizacja Europy Środkowo–Wschodniej w publicystyce „Kultury” (1955–1962)</i>	113

PRZEGLĄD BADAŃ

Mariusz Wołos — <i>Historiografia rosyjska pierwszej dekady XXI stulecia wobec historii Związku Radzieckiego oraz węzłowych problemów z dziejów stosunków polsko–radzieckich (zarys problematyki)</i>	133
---	-----

AUTOREFERATY

Sylwia Hadrysiak — <i>Organizacje pilsudczykowskie w okupowanej Polsce w latach 1939–1945. Struktury — działalność — programy</i>	155
Jolanta Mysiakowska–Muszyńska — <i>Zabiegi o legalizację Stronnictwa Narodowego w kraju w latach 1945–1947</i>	163

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

- Lilla Moroz-Grzelak — *Tożsamość „gorszej” Europy w badaniach naukowych historyków* 169
- Tadeusz Kisielewski — *Polityka, która nie mogła być urzeczywistniona. Stanisław Mikołajczyk w dokumentach aparatu bezpieczeństwa* 182

* * *

- Piotr Stawecki, *Generalowie polscy. Zarys portretu zbiorowego 1776–1945*
— Dariusz Fabisz 207
- Marta Walak, *Niepodległością naznaczeni. Z dziejów powstania i walki III Brygady Legionów Polskich 1915–1917* — Przemysław Olstowski 212
- Sylwia Kuźma-Markowska, *Zdrowe matki, chciane dzieci. Ruch kontroli urodzeń w stanie Illinois (1932–1941)* — Włodzimierz Batóg 219
- Piotr Podemski, *Giovinezza. Młodość i mit młodości w faszystowskich Włoszech*
— Michał Szlecht 225
- Ludwik S. Szuba, *Komisja Specjalna do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym i jej delegatura bydgoska (1945–1954)* — Bogdan Sekściński 228
- Aparat bezpieczeństwa w walce z Kościołem katolickim w województwie pomorskim (bydgoskim) w latach 1945–1956*, wstęp A. Paczoska-Hauke, wybór i oprac.
T. Chinciński i A. Paczoska-Hauke — Bartosz Kaliski 242

ŻYCIE NAUKOWE

- Sprawozdanie z konferencji „Bośnia i Hercegowina 15 lat po Dayton. Przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”, Łódź 9–10 XII 2010 r.* — Sławomir L. Szczesio 247

LISTY DO REDAKCJI

- W sprawie nieprawdziwych oskarżeń pod adresem Józefa Rybickiego*
— Hanna Rybicka 253

Wśród naszych Autorów m.in.:

Dr hab. Włodzimierz Batóg — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Uniwersytetu Humanistyczno–Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach

Dr Dariusz Fabisz — adiunkt w Instytucie Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego

Dr hab. Vaclav Horčíčka — doc. w Instytucie Historii Uniwersytetu Karola w Pradze (Czechy)

Dr Magdalena Hutas — adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Anna Maria Jackowska — doktorantka w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Bartosz Kaliski — adiunkt w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Prof. zw. dr hab. Tadeusz Kisielewski — w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Prof. zw. dr hab. Anna Landau–Czajka — w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Mgr Rafał Lysoń — asystent w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Lilia Moroz–Grzelak — adiunkt w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr Jolanta Mysiakowska–Muszyńska — pracownik Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie

Dr hab. Przemysław Olstowski — prof. nadzwyczajny w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie

Dr hab. Arkadiusz Stempin — prof. Wyższej Szkoły Europejskiej im. ks. Józefa Tischnera w Krakowie / Uniwersytet w Freiburgu (Niemcy)

Mgr Sławomir L. Szczesio — asystent w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego

Mgr Michał Szlecht — doktorant w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Dr Bernard Wiaderny — prof. Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą (Niemcy)

Dr hab. Mariusz Wołos — prof. nadzwyczajny Instytutu Historii PAN w Warszawie / prof. nadzwyczajny Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie:

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po ok. 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. I–II) cyframi rzymskimi i dalej: miejsce i rok wydania, nazwę wydawcy, na ostatnim miejscu liczbę stron. Imię i nazwisko autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony (oraz dokładny adres).

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np. itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską wówczas, gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy i roczniki periodyków i innych publikacji podajemy cyframi rzymskimi; zeszyty, numery i części — arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad będą zwracane autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości 1 strony maszynopisu na tej samej dyskietce co artykuł.

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi: na **2011 r. — 21 zł** (w tym 5% VAT).

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest powiększona o rzeczywisty koszt wysyłki.

Prenumerata krajowa: przez „RUCH” S.A. — wpłaty na prenumeratę przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania.

Prenumerata opłacana w złotych ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Pion Kolportażu Zespół ds. Obrotu Zagranicznego, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33, tel. (+4822) 53 28 823 — prenumerata płatna w walucie obcej; tel. (+4822) 53 28 816, 53 28 819 — prenumerata płatna w PLN, nr faxu (+4822) 53 28 734

— infolinia 0 804 200 600

Wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, No. 68 1240 1053 1111 0000 0443 0494 lub w kasie Zespołu.

Dokonyując wpłaty za prenumeratę w banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę naszej firmy, nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą priorytetową czy ekonomiczną) oraz zamawiany tytuł.

Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty, jest dokonanie wpłaty na nasze konto.

Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na nasze konto w banku, SWIFT banku: PKOPLPWXXX

w USD PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 54 1240 1053 1787 0000 0443 0508

w EUR PEKAO S.A. IV O/Wwa IBAN PL 46 1240 1053 1978 0000 0443 0511

po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu (+4822) 532 87 31.

Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA, MASTERCARD i AMERICAN EXPRESS w internecie <http://www.ruch.pol.pl>

Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. r. następnego

do 5 III — na II kw. r. bieżącego

do 5 VI — na III kw. r. bieżącego

do 5 IX — na IV kw. r. bieżącego

Bieżące numery oraz wszystkie dostępne od 1999 r. można również kupić lub zamówić w Wydawnictwie DiG:

01-524 Warszawa, al. Wojska Polskiego 4

tel./fax (+4822) 839 08 38

e-mail: dig@dig.pl; <http://www.dig.pl>

Na terenie kraju wpłat można dokonywać także w oddziałach terenowych firmy KOLPORTER S.A., właściwych dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.

Szczegółowe informacje — bezpłatna infolinia 0 801 205 555

lub na stronie internetowej <http://www.kolporter.com.pl>

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

CHZ Ars Polona S.A.

03-933 Warszawa, ul. Obrońców 25, Poland

<http://www.arspolona.com.pl>

tel./fax (+4822) 509 86 09

cena 21,00 zł (w tym 5% VAT)
Nakład 500 egz.

www.dig.pl

<http://rcin.org.pl>

ISSN 0419-8824

